

Univerzita Karlova
Právnická fakulta

**Trestný čin Neoprávněného přístupu k
počítačovému systému a neoprávněného zásahu do
počítačového systému nebo nosiče informací a jeho
ultima ratio hranice**

Studentská vědecká odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

Autor: Kateřina Procházková

2023

Konzultant: JUDr. Martin Richter, Ph.D.

XVI.

Navrhovaný specializační modul: Trestní právo

Trestný čin Neoprávněného přístupu k počítačovému systému a neoprávněného zásahu do počítačového systému nebo nosiče informací a jeho ultima ratio hranice

OBSAH

1. Úvod
2. Trestný čin Neoprávněný přístup k počítačovému systému a neoprávněný zásah do počítačového systému nebo nosiče informací
3. Obecně o zásadě subsidiarity trestní represe
4. Vlastní výzkum
 - 4.1. Zhodnocení soudních rozhodnutí
5. Kde jsou hranice aplikace trestného činu dle § 230 Trestního zákoníku?
6. Závěr
7. Zdroje

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do XVI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval(a) samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 17. dubna 2023

.....
Kateřina Procházková

Celkový rozsah vlastního textu práce (od úvodu po závěr), včetně mezer a poznámek pod čarou:
44 097 znaků.

ANOTACE

Práce rozebírá trestný čin Neoprávněnému přístupu k počítačovému systému a neoprávněného zásahu do počítačového systému nebo nosiče informací obsažený v § 230 Trestního zákoníku, který postihuje zásahy do mobilních telefonů, notebooků, či emailů a dalších zařízení či serverů, a reflektuje tak mimořádně velký posun v důležitosti moderních technologií.

Tak jak je dnes nastavena skutková podstata daného trestného činu, tak dochází k postihování i naprosto banálních skutků, které by nás nikdy nenapadlo trestně stíhat, kterýkoliv zásah (vniknutí do systému, aniž by muselo dojít k překonání hesla) naplní základní skutkovou podstatu daného trestného činu. Skutková podstata je velmi široká a omezení třeba ve formě způsobení škody obsahují až kvalifikované skutkové podstaty. Proto bych se v práci chtěla zaměřit na limity tohoto trestného činu a představení možných řešení daného problému.

ABSTRACT

The work analyzes the criminal offense of unauthorized access to a computer system and unauthorized interference with a computer system or information carrier in § 230 of the Criminal Code, which affects interference with mobile phones, laptops, e-mails and other devices or servers it protects, and thus reflects an exceptionally large shift in the importance of modern technologies.

As the factual basis of a criminal offense is set today, the prosecution of completely banal acts that we have never thought of prosecuting, any criminal prosecution without having to overcome the password) fulfills the basic factual nature of the given criminal offense. The factual basis is very broad and the limitation may be in the form of caused damage containing up to qualified factual basis. That is why in my work I would like to focus on the limits of this criminal act and present a possible solution to the given problem.

1. Úvod

Ve 21. století se právo musí vypořádat s velkou výzvou, kterou představují moderní technologie. S příchodem moderní doby se objevují pro právníky nové otázky, jako například cyber security, odpovědnost obchodních korporací, trestněprávní následky chování lidí v kyberprostoru, prodej a nákup přes online servery, vyjadřování skrze sociální sítě, pojem dat a startupy. Jedná se pouze o skromný výčet otázek, se kterým se budou muset následující generace právníků teprve vypořádat.

S obecným nárůstem digitálních technologií a rozmachem internetu se ještě více zvýšila důležitost řádného zabezpečení a obecně ochrana přístrojů, které nám přístup k internetu zajišťují, a současně i zabezpečení a ochrana dat, které se skrze digitální technologie pohybují.

Není pochyb o tom, že význam digitálních technologií je obrovský. Moderní technologie se staly běžnou součástí každodenního života. Je již naprostým standardem, že každá domácnost má zpravidla ne jeden, ale většinou dva počítače, a že každý disponuje chytrým telefonem, ve kterém má uložené natolik intimní a soukromé informace o sobě (fotografie rodiny, přístup do internetového bankovníctví, emaily soukromé i pracovní, informace o každodenních cestách), že zpřístupnění jeho obsahu by pro jednotlivce mohlo mít až katastrofální následky.

Proto se v práci věnuji trestnému činu Neoprávněnému přístupu k počítačovému systému a neoprávněného zásahu do počítačového systému nebo nosiče informací (dále zkráceně „Neoprávněný přístup“) v § 230 Trestního zákoníku, který zásahy do dat uložených v mobilních telefonech, noteboocích, či na emailech a dalších zařízeních či serverů chrání, a reflektuje tak mimořádně velký posun v důležitosti moderních technologií.

Tak jak je dnes nastavena skutková podstata Neoprávněného přístupu, tak dochází k postihování i naprosto banálních skutků, které by nás nikdy nenapadlo trestně stíhat, kterýkoliv zásah (vniknutí do systému, aniž by muselo dojít k překonání hesla) naplní základní skutkovou podstatu daného trestného činu. Základní skutková podstata je velmi široká a omezení třeba ve formě způsobení škody obsahují až kvalifikované skutkové podstaty. Proto bych se v práci chtěla zaměřit na limity tohoto trestného činu a představení možných řešení daného problému.

Hlavní část práce bude spočívat ve výzkumu, ve kterém zhodnotím judikaturu Nejvyššího soudu za poslední tři roky (od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2022) podle závažnosti jednotlivých jednání, která byla odsouzena, a za pomoci komparace rozhodnutí bych se chtěla pokusit vymezit hranici zásady subsidiarity trestní represe, aby nedocházelo ke stíhání bagatelních věcí, které ovšem formálně skutkovou podstatu Neoprávněného přístupu naplňují.

2. Trestný čin Neoprávněný přístup k počítačovému systému a neoprávněný zásah do počítačového systému nebo nosiče informací

Trestný čin Neoprávněného přístupu je první ze série tzv. počítačových trestných činů, které trestní zákoník uvádí na konci hlavy V. a jejich zavedení je důsledkem přistoupení k Úmluvě o kybernetické kriminalitě z roku 2001¹. Další je například trestný čin uvedený v § 231 Trestního zákoníku Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat, který chrání „*důvěrnost zpráv dopravovaných v rámci sítě elektronických komunikací či počítačových systémů nebo důvěrnost dat uložených v počítačovém systému, popřípadě též dostupnost a integrita počítačových dat a systémů*“².

Do kategorie tzv. počítačových trestných činů lze široce zařadit i jiné trestné činy, než jenom ty uvedené na konci hlavy V. Trestního zákoníku. Další trestné činy, které jsou dnes široce a téměř pouze páchaný v rámci kyberprostoru, jsou například trestné činy související s produkcí zakázané pornografie, kyberšikana, různé formy majetkové trestné činnosti (tzv. phishing), šíření poplašné zprávy a popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia.

Trestný čin Neoprávněného přístupu je úmyslný trestný čin, který chrání primárně důvěrnost, integritu a dostupnost počítačových systémů a počítačových dat. Sekundárně ovšem chrání i jiné zájmy chráněné obecně Trestním zákoníkem, jako například zájmy osobnostní a majetkové. Předmětem útoku je počítačový systém a data v něm uložená. Trestný čin obsahuje dvě základní skutkové podstaty. Ani u jedné se nevyžaduje způsobení škody, dané je až podmínkou pro použití okolnosti podmiňující vyšší trestní sazbu.³

Typickým příkladem spáchání daného trestného činu je situace, kdy příslušník Policie ČR nahlíží do policejní databáze za jiným účelem, než pro který byla databáze určena, a informace z ní prokazatelně zneužije⁴. V soudní praxi se začaly objevovat názory, že ovšem pouhé nahlédnutí do databáze, i bez oprávněného důvodu, skutkovou podstatu Neoprávněného přístupu nenaplní, musí se jednat o prokazatelné zneužití informací, nebo jejich změna.⁵

¹ Z Důvodové zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

² Z komentáře k § 231 Trestního zákoníku: Trestní zákoník, 1. vydání (2. aktualizace, 2022): K. Kandová, D. Čep

³ Komentář k § 230 Trestního zákoníku, Trestní zákoník, 1. vydání (2. aktualizace, 2022): K. Kandová, D. Čep

⁴ Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 4 Tdo 1675/2016 ze dne 31. 1. 2017

⁵ Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 8 Tdo 1513/2017 ze dne 31. 1. 2018

K § 230 odst. 1 TZ

„Kdo překoná bezpečnostní opatření, a tím neoprávněně získá přístup k počítačovému systému nebo k jeho části, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“

Objektem této skutkové podstaty je důvěrnost počítačových systémů a dat v nich uložených. Pachatel naplní skutkovou podstatu, když neoprávněně získá přístup k počítačovému systému nebo k části počítačového systému a to tak, že překoná bezpečnostní opatření.

Bezpečnostní opatření se zde myslí jakékoliv opatření, které má zabránit neoprávněnému přístupu (např.: heslo, firewall, token, ...).⁶

K § 230 odst. 2 TZ

„Kdo zasáhne do počítačového systému nebo nosiče informací tím, že

- a) neoprávněně užije data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací,*
- b) data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací neoprávněně vymaže nebo jinak zničí, poškodí, změní, potlačí, sníží jejich kvalitu nebo je učiní neupotřebitelnými,*
- c) padělá nebo pozmění data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací tak, aby byla považována za pravá nebo podle nich bylo jednáno tak, jako by to byla data pravá, bez ohledu na to, zda jsou tato data přímo čitelná a srozumitelná, nebo*
- d) neoprávněně vloží nebo přenese data do počítačového systému nebo na nosič informací nebo učiní jiný zásah do programového nebo technického vybavení počítačového systému nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“*

Tato skutková podstata chrání integritu a dostupnost počítačových dat a systémů. Objektivní stránku pachatel naplní, pokud jedním z vypočtených způsobů zasáhne do počítačového systému a dat v nich uložených. Zásahem je zde myšlena taková manipulace s daty, která není povolena jejich vlastníkem, nebo kterou by vlastník nepovolil, kdyby věděl, že data chce pachatel použít proti jejich smyslu nebo k tíži vlastníka.⁷

⁶ Komentář k § 230 k Trestnímu zákoníku, Trestní zákoník, 1. vydání (2. aktualizace, 2022): K. Kandová, D. Čep

⁷ Komentář k § 230 k Trestnímu zákoníku, Trestní zákoník, 1. vydání (2. aktualizace, 2022): K. Kandová, D. Čep

K dokonání trestného činu v odst. 2 není zapotřebí, aby se pachatel do počítačového systému dostal neoprávněně (například překonáním hesla), proto, když se do počítačového systému dostane neoprávněně a současně data v něm nějakým způsobem zneužije, naplní současně obě dvě základní skutkové podstaty trestného činu.⁸

Klasickým případem páčání daného trestného činu v ČR je jeho páčání příslušníky Policie ČR, kdy bez právního důvodu nahlíží do policejní databáze za účelem získání informací pro sebe nebo někoho jiného za soukromými účely. Například soudy řešily případ, ve kterém pachatel požádal ve snaze zjistit bližší podrobnosti o policejním vyšetřování svého známého příslušníka Policie ČR, když s ohledem na vlastní ilegální aktivity bylo v té době pro něho klíčové zjištění, zda sám není předmětem vyšetřování či prověřování policejních orgánů.⁹

Dalším příkladem může být usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012 vedené pod sp. zn. 6 Tdo 1479/2012. V daném případě soudy řešily situaci, kdy se odsouzený podíval do emailové schránky poškozené, vyhledal v ní intimní korespondenci, tu vytiskl a zaslal manželovi poškozené, a tím dokázal její nevěru.

Další příkladem může být kuriózní případ Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015 vedený pod sp. zn. 7 Tdo 731/2015-20. V daném případě se odsouzený dopustil trestného činu Neoprávněného přístupu tím, že natipoval přístupové heslo k elektronické poště své sestry a k jejímu osobnímu profilu na sociální síti Facebook, neoprávněně do tohoto profilu vstoupil a následně bez jejího souhlasu změnil přístupové heslo, odstranil její profilovou fotografii, kterou nahradil logem hnutí ANONYMUS a dále rozeslal nejméně 130 dalším uživatelům sítě Facebook, kteří byli evidováni jako přátelé jeho sestry, vybranou část její elektronické korespondence, která nebyla veřejně přístupná.

Jako poslední případ ze soudní praxe uvedu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2017 sp. zn. 5 Tdo 781/2017. V daném případě došlo ke spáchání trestného činu Neoprávněného přístupu zaměstnankyní společnosti, když získala přihlašovací údaje a hesla k databázi zákazníků svého zaměstnavatele, které pak poskytla třetí osobě (odborníkovi na informační technologie), aby pro ni prostřednictvím internetu provedl export této databáze, což se mu podařilo. Odsouzená následně tyto přihlašovací údaje využila, když již u společnosti nepracovala, a provedla export databáze zákazníků a obchodních případů této společnosti prostřednictvím cloudové služby.

⁸ Usnesení NS sp. zn. 4 Tdo 357/2018 ze dne 18. 4. 2018

⁹ Usnesení NS sp. zn. 6 Tdo 266/2022 ze dne 21. 4. 2022

Přitom uvedené jednání činila bez vědomí zaměstnavatele a se záměrem využít databáze pro svou novou výdělečnou činnost.

3. Použití zásady subsidiarity trestní represe v soudní praxi

Na našem území se historicky v průběhu socialistické éry vyvinula tradice tzv. materiálního znaku trestného činu – společenské škodlivosti (nebezpečnosti) jako jednoho ze znaků trestného činu uvedeného přímo v zákoně, kdy jednání pachatele muselo naplňovat skutkovou podstatu trestného činu a současně být společensky nebezpečné, škodlivé.¹⁰ V minulém století se ovšem jednalo o praktiku, která jedinečně otevírala dveře pro potírání politického odporu, kdy skutkové podstaty jednotlivých trestných činů byly velice široké, aby bylo možné pod ně jednání jednoduše subsumovat.

Trestní zákoník z roku 2009 již jako jeden ze znaků trestného činu neuvádí společenskou škodlivost na rozdíl od Trestního zákona z roku 1961^{11,12}. Dnes aktuálně platný Trestní zákoník zvolil cestu formálního pojetí trestného činu.¹³ Hmotněprávní korektiv ale stále ve svém § 12 odst. 2¹⁴ obsahuje, ve kterém je formulována tzv. zásada subsidiarity trestní represe.

Na ústavní úrovni je zásada spojována s článkem 39¹⁵ Listina základních práv a svobod. Kdy bohatou ustálenou judikaturou Ústavního soudu k tomuto článku bylo stanoveno, že jeho porušení může mimo jiné spočívat i v porušení zásady subsidiarity trestní represe¹⁶.

Zásada vyjadřuje, že k trestnímu stíhání se má přistupovat pouze u takových protiprávních jednáních, která jsou skutečně společensky škodlivá, a u kterých nepostačuje uplatnění mimo trestní právní normy. Až tehdy se má přistoupit k použití nástrojů trestního práva, tedy až jako poslední volby. Této zásady se má držet jak zákonodárce, kdy nebude kriminalizovat málo závažná protiprávní jednání (např.: u trestného činu krádeže je v § 205 odst. 1 písm. a Trestního zákoníku stanovena minimální škoda, která musí být způsobena, aby se jednalo o trestný čin), a současně i orgány činné v trestním řízení při aplikaci trestních norem.¹⁷ Trestní právo má v demokratické společnosti hrát až podpůrnou, sekundární roli.¹⁸ Trestního práva jako

¹⁰ Trestní zákoník, 1. vydání (2. aktualizace, 2022): J. Provazník

¹¹ Trestní zákoník z roku 1961, § 3 odst. 1: Trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně.

¹² „Společenská škodlivost ovšem není zákonným znakem trestného činu, protože má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 TrZ.“ (Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 17/2011 ze dne 19. 1. 2011)

¹³ § 13 odst. 1 Trestního zákoníku

¹⁴ „Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“

¹⁵ „Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“

¹⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2523/10-3 ze dne 10. 2. 2011

¹⁷ ŠÁMAL, Pavel. Subsidiarita trestní represe ve vztahu k jednotlivým skutkovým podstatám trestných činů v trestním zákoníku. Trestněprávní revue [online]. 2010(5)

¹⁸ Komentář k § 12 odst. 2 Trestnímu zákoníku, Trestní zákoník, 1. vydání (2. aktualizace, 2022): J. Provazník

nejsilnějšího prostředku, kterým stát disponuje, má být užito až teprve, když by jiné normy nebyly dostatečně účinné.

Komentář k § 12 odst. 2 Trestního zákoníku uvádí příklad pro odlišení, kdy jsou dostačující prostředky jiných právních odvětví: „*Například nevrátí-li dlužník 10 000 Kč z titulu smlouvy o zápůjčce, bude ochrana, kterou občanské právo poskytuje dotčenému majetkovému zájmu věřitele, víceméně identická v případě, kdy si dlužník částku zapůjčil v dobré víře, že ji řádně a včas vrátí, k čemuž však nedošlo například v důsledku podcenění podnikatelského rizika, i v případě, kdy dlužník uvedl věřitele již při (domnělém) uzavírání smlouvy v omyl, neboť nikdy neměl v úmyslu zapůjčené peníze vrátit.*“¹⁹ V prvním případě bude ochrana majetkovým zájmům věřitele naprosto dostačující za použití občanského práva, kdežto ve druhém případě by občanské právo nedokázalo vystihnout komplexně závadnost jednání dlužníka, a proto zde podpůrně použijeme prostředky trestního práva.

V praxi ovšem dochází ke kolizi dvou zásad trestního práva – zásady subsidiarity trestní represe a zásady, že se jednání má posuzovat podle všech ustanoveních zvláštní části Trestního zákoníku, která na něho dopadají.

*„Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání.“*²⁰

V praxi se zásada subsidiarity trestní represe vztahuje k otázce viny pachatele a soud musí zvážit, zda dojde k uplatnění trestní odpovědnosti pachatele za jeho jednání, či nikoliv.²¹ Zásada má především pomoci odlišit činy, které sice formálně naplňují skutkovou podstatu trestného činu, ale nejedná se o činy, které by dosahovaly takové společenské škodlivosti, aby došlo k použití prostředků trestního práva. Uplatnění zejména nachází svůj účel pro odlišení trestných činů od přestupků a jiných právních deliktů. Současně se hodí poukázat na fakt, že zásada byla zakotvena především proto, aby nedošlo k přetížení trestní justice bagatelními věcmi.²²

Zákonodárce zakotvil princip subsidiarity trestní represe obecně v § 12 odst. 2 Trestního zákoníku, ale je na soudech, jak konkrétně vyloží jeho aplikaci pro soudní praxi. Nejvyšší soud považuje za základní aplikační pravidlo, že *„Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který*

¹⁹ Komentář k § 12 odst. 2 Trestnímu zákoníku, Trestní zákoník, 1. vydání (2. aktualizace, 2022): J. Provazník

²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 731/2015-20 ze dne 30. 9. 2015

²¹ Komentář k § 12 odst. 2 Trestního zákoníku, Trestní zákoník, 2. vydání, 2012, s. 108–126: P. Šámal

²² Komentář k § 12 odst. 2 Trestního zákoníku, Trestní zákoník, 2. vydání, 2012, s. 108–126: P. Šámal

*vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání.*²³

Soudní praxe napříč celou soudní soustavou byla v aplikaci zásady subsidiarity trestní represe nejednotná, a proto Nejvyšší soud přistoupil k vypracování stanoviska²⁴, ve kterém použití § 12 odst. 2 Trestního zákoníku vyložil.

Autoři stanoviska vymezují několik kritérií, podle kterých je potřeba společenskou škodlivost v každém individuálním případě posuzovat zvlášť:

- a) s přihlédnutím ke konkrétním skutkovým okolnostem podřaditelným pod jednotlivé znaky skutkové podstaty spáchaného trestného činu;*
- b) vzhledem k dalším okolnostem případu, což důvodová zpráva naznačuje odkazem na § 39 odst. 2;*
- c) s přihlédnutím k trestní sazbě zvažovaného trestného činu, která vždy vyjadřuje typovou společenskou škodlivost takového trestného činu;*
- d) při zvážení, zda nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*

Judikatura Nejvyššího soudu se ustálila na několika jednoduchých pravidlech, ke kterým je potřeba při zvažování aplikace zásady subsidiarity trestní represe také přihlížet:

- Je potřeba zvažovat každý konkrétní případ méně závažného jednání samostatně s ohledem na kritéria uvedená v § 39 Trestního zákoníku.²⁵
- Zásada se uplatní pouze zcela výjimečně, a pokud posuzovaný čin svojí závažností neodpovídá ani těm nejlehčím, běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace.²⁶
- Trestněprávní prostředky se mají uplatňovat zdrženlivě, především tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní, výlučně za účelem ochrany elementárních právních hodnot před činy zvlášť škodlivými pro společnost.²⁷
- Formální naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu aplikací zásady subsidiarity trestní represe nevylučuje.²⁸

²³ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 731/2015-20 ze dne 30. 9. 2015, Usnesení NS sp. zn. 5 Tdo 17/2011 ze dne 19. 1. 2011

²⁴ Stanovisko Nejvyššího soudu č. Tpjn 301/2012 ze dne 30. 1. 2013

²⁵ Usnesení NS sp. zn. 11 Tdo 1067/2017 ze dne 29. 11. 2017

²⁶ Usnesení NS sp. zn. 11 Tdo 1067/2017 ze dne 29. 11. 2017, Usnesení NS sp. zn. 5 Tdo 17/2011 ze dne 19. 1. 2011

²⁷ Usnesení NS sp. zn. 3 Tdo 943/2014 ze dne 20. 8. 2014

²⁸ Usnesení NS sp. zn. 8 Tdo 1362/2016 ze dne 30. 11. 2016

- Sama existence jiné právní normy, umožňující nápravu závadného stavu, ještě nezakládá nutnost postupu jen podle této normy s odkazem na citovanou zásadu bez možnosti aplikace trestně právních institutů.²⁹

Nejvyšší soud se tedy k používání zásady subsidiarity trestní represe vyjadřuje spíše zdrženlivě. Kdežto bohatá **judikatura Ústavního soudu** se k otázce subsidiarity trestní represe staví poněkud odlišně. Ústavní soud se konstantně drží názoru, že na aplikaci dané zásady by se nemělo hledět pouze jako na výjimku³⁰, ale mělo by k ní být přistoupeno vždy, pokud jsou naplněny podmínky jejího použití. Naopak výjimkou by mělo být použití trestněprávních prostředků, ke kterým se má stát uchýlovat, až pokud není možnost vyřešit závadnou situaci mírnějšími prostředky³¹. Ne, každé jednání, které je protiprávní, by mělo být automaticky posuzováno jako trestný čin.³² Ústavní soud se kloní k názoru, že daná zásada by se měla zvažovat především u méně závažných trestných činů, kdy by tyto úvahy následně měly vždy nalézt svůj odraz i v rozhodnutí soudu.³³

„Jestliže orgán činný v trestním řízení v konkrétním případě, v němž škodlivost činu zjevně nedosahuje spodního prahu trestního bezpráví, neaplikuje princip subsidiarity trestní represe, ačkoliv skutkové okolnosti naznačují, že k tomu byly splněny podmínky, porušuje ústavní princip nullum crimen, nulla poena sine lege (čl. 39 Listiny základních práv a svobod).“³⁴

Ústavní soud porušení zásady subsidiarity trestní represe považuje též za porušení základního principu proporcionality, na kterém je demokratický právní stát vystaven.³⁵

Jako příklad ze soudní praxe může sloužit Nález Ústavního soudu vedený pod sp. zn. I. ÚS 3113/13 ze dne 29. 4. 2014. Ústavní soud se zabýval případem, ve kterém byl pachatel odsouzen za trestný čin porušování domovní svobody dle § 178 Trestního zákoníku, kterého se dopustil tím, že v rodinném domě, jehož byl se svou manželkou spoluvlastníkem a jehož část užívala (původně s jeho souhlasem) jeho dcera (poškozená) s rodinou, v době nepřítomnosti své dcery nejméně šestkrát vnikl do jí obývané části domu, nastěhoval si do ní své věci a jiné věci z ní vystěhoval ven a přemístil do jiných částí domu, přičemž odstraněním kliky a zámku dveří způsobil poškozené dceři škodu 1 000 Kč a též při této své činnosti poškodil lustr ke škodě

²⁹ Usnesení NS sp. zn. 3 Tdo 943/2014 ze dne 20. 8. 2014, Usnesení NS sp. zn. 6 Tdo 1508/2010 ze dne 24. 2. 2011

³⁰ Nález sp. zn. II. ÚS 3080/16 ze dne 23. 5. 2017

³¹ Nález sp. zn. II. ÚS 474/19 ze dne 5. 11. 2019

³² Nález sp. zn. II. ÚS 474/19 ze dne 5. 11. 2019, Nález sp. zn. II. ÚS 698/19 ze dne 24. 9. 2019

³³ Nález sp. zn. II. ÚS 474/19 ze dne 5. 11. 2019

³⁴ Nález sp. zn. III. ÚS 2523/10-3 ze dne 10. 2. 2011

³⁵ Nález sp. zn. I. ÚS 69/06 ze dne 12. 10. 2006, Nález sp. zn. IV. ÚS 227/05 ze dne 31. 7. 2006

poškozené ve výši 500 Kč a posléze stěžovatel výměnou zámků znemožnil poškozené přístup do jednotlivých pokojů.

„Český právní řád sice nedovoluje vlastníkům nemovitostí nahrazovat nutnost podání občanskoprávní žaloby na vyklizení a navazujícího návrhu na výkon rozhodnutí svépomocí, nelze ale klást rovnítko mezi takovou nedovolenou svépomocí a závěrem o spáchání trestného činu. Jestliže totiž osoba užívá nedovolenou svépomoc, avšak alespoň sleduje legitimní cíl souladný s právem, postupuje sice protiprávně, avšak její jednání bude zpravidla stále podstatně méně společensky škodlivé než té osoby, která protiprávně jak postupuje, tak je protiprávní i stav, který se snaží nastolit.“

Ústavní soud v daném případě došel k závěru, že jednání pachatele nevykazuje takovou společenskou škodlivost, aby bylo shledáno jako trestný čin, a vyslovil porušení článku 39 Listiny základních práv a svobod, a tedy porušení zásady subsidiarity trestní represe.

Dalším příkladem může být případ také řešený Ústavním soudem se sp. zn. II. ÚS 3080/16 ze dne 23. 5. 2017, kdy byl pachatel uznán vinným ze spáchání trestného činu Neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru dle § 208 Trestního zákoníku, kterého se dopustil squatterským jednáním spočívajícím v protiprávním užívání usedlosti Cibulka. Neoprávněné užívání usedlosti mělo trvat celkem 36 dnů. Ze začátku byla usedlost užívána po právu na základě nájemní smlouvy. Vlastník však nabyt dojmu, že stěžovatel a další osoby obsah dané dohody nedodržují. Po neúspěšném jednání obou stran o dalším užívání usedlosti (a po uplynutí výpovědní doby) podal její vlastník trestní oznámení.

*„Dle ÚS však k aplikaci principu subsidiarity trestní represe nelze přistupovat tak, že pokud je daný přečin upraven v TrZ, pak až na výjimečné případy není pro jeho použití místo. Nelze souhlasit ani s tím, že je třeba zásadně každý protiprávní čin, který vykazuje znaky uvedené v TrZ, považovat za trestný čin a opačný názor lze zastávat jen ve výjimečných případech. Represivní prostředky totiž mohou být použity pouze tehdy, je-li to odůvodněno především v rámci úcty k základním právům a jejich ochraně. Trestní právo musí chránit zásadní – legitimní zájmy a hodnoty tam, kde není jiné pomoci. Trestněprávní postih proto může přijít jen v situacích, ve kterých je to nezbytné pro dosažení účelu aplikované normy. **Princip subsidiarity trestní represe z toho důvodu nesmí být pouhou výjimkou.** Ústavněprávní perspektiva naopak vede k závěru, že je možné ho omezit jen s cílem, který je legitimní, a způsobem, který je přiměřený vůči tomuto legitimnímu cíli.“*

Hranice zásady subsidiarity trestní represe se obecně pro všechny trestné činy hledají jen velmi složitě, kdy je potřeba zkoumat každý jednotlivý detail chování pachatele a brát v potaz všechny okolnosti případu, a z hlediska zkoumaného trestného činu nebude situace odlišná. Judikatura nám ukazuje, jak umějí být pachatelé kreativní a naplnění dané skutkové podstaty se dopouštějí různými jednáními. Vytvořit jednotný systém, který bude jednoznačně stanovovat, kde jsou hranice aplikace zásady subsidiarity trestní represe trestného činu Neoprávněného přístupu pro všechny možné případy, které mohou v praxi nastat, je téměř zcela nemožné, proto se dané pokusím nastínit především pro případy, které jsou zachyceny v tabulce v příloze k této práci.

Závěrem této kapitoly lze dodat, že se jedná o zásadu, kterou bude potřeba v následujících letech přizpůsobit trendu internetové kriminality, kdy bude zejména potřeba odlišit chování škodlivé, ale ne trestné, a chování škodlivé i současně trestné, jako v případě zkoumaného trestného činu Neoprávněného přístupu. Internetová kriminalita má svá specifika oproti klasické kriminalitě, která bude muset zásada začít reflektovat.

4. Vlastní výzkum

Hlavní těžiště této práce stojí na rozboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, jejichž spisové značky jsem si nechala zaslat na základě žádosti adresované k Nejvyššímu soudu ČR dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, vydané v období od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2022 (tedy za poslední tři roky), abych je mohla zanalyzovat z hledisek vymezených Nejvyšším soudem, a především vybrat ta rozhodnutí, která jsou nejméně závažnými běžně se vyskytujícími se případy odsouzených jednání zkoumaného trestného činu. Analýza napomůže k odlišení případů, které jsou jasným excesem ve společnosti a měli bychom je trestně stíhat, od těch případů, které nedosahují ani takové společenské škodlivosti jako běžně se vyskytující nejméně závažná jednání, která jsou za trestný čin Neoprávněného přístupu odsuzována.

Rozbor rozhodnutí má pomoci k vymezení hranice pro použití zásady subsidiarity trestní represe při aplikaci § 230 Trestního zákoníku v soudní praxi. Skutkovou podstatu daného trestného činu totiž naplní i jednání, která se vůbec nemusí jevit jako škodlivá, natož trestná, možná jediné lehce nemorální, ale rozhodně bychom nečekali, že nás za ně orgány činné v trestním řízení postaví před soud. Skutkovou podstatu naplní jednání, které spočívá v tom, že sestra své starší sestře nahlédne do telefonu, anebo partneři si vzájemně zkontrolují své SMS zprávy. Tato jednání nám mohou připadat sice bagatelní, ale formálně skutkovou podstatu trestného činu Neoprávněného přístupu naplňují.

Příkladem ze soudní praxe může být případ Nejvyššího soudu vedený pod sp. zn. 6 Tdo 148/2021 ze dne 21. 4. 2021 (R 52/2021), ve kterém pachatel nahlédl do soukromé emailové schránky poškozeného, a to prostřednictvím služebního mobilního telefonu, který poškozený odevzdal při skončení jeho pracovního poměru. Přičemž pachatel nevědomky využil uložených přihlašovacích údajů k soukromé e-mailové schránce poškozeného v odevzdaném služebním mobilním telefonu a z této e-mailové schránky odeslal nadřiznému e-mail, do kterého pachatel napsal text „Ahoj. Dobrý co?“, přičemž přílohu tohoto e-mailu tvořila e-mailová komunikace poškozeného s oblastním ředitelem společnosti, ohledně nástupu poškozeného do nového zaměstnání ke konkurenčnímu zaměstnavateli.

V daném případě pachatel nezískal jednáním neoprávněný prospěch, ani jinou výhodu, ani nemusel překonávat bezpečnostní opatření, ani znalost přihlašovacích údajů nijak nezneužil, i přesto ovšem došlo k jeho odsouzení za trestný čin Neoprávněného přístupu, protože jeho jednání formálně znaky zkoumaného trestného činu naplnilo.

Za pomoci analýzy rozhodnutí v příloze bych ráda našla hranici subsidiarity trestní represe a přispěla tak k odborné diskuzi na téma, které jednání by nemělo být stíháno, a které ano, protože s narůstající důležitostí digitálních technologií se dá očekávat, že bude podobných případů jediné přibývat.

Všechna soudní rozhodnutí, ze kterých jsem vycházela, jsou detailněji rozebrána v příloze k této práci v excelovském dokumentu.

Jako hlavní kritérium, které jsem zvolila při analýze soudních rozhodnutí z tabulky, byla jejich společenská škodlivost a intenzita zásahu do zájmu chráněného Trestním zákoníkem v porovnání s ostatními rozhodnutími z tabulky, aby došlo k vytvoření pomyslné škály jednání od nejméně závažných po ty nejvíce závažné případy. Rozhodnutí jsem rozdělila na jednání, která jsou velmi škodlivá, méně škodlivá a středně škodlivá. Za tímto účelem jsou rozhodnutí barevně rozdělena i v příložené tabulce. Škála by měla ukázat nejméně závažná jednání, která se při odsouzení za § 230 Trestního zákoníku běžně vyskytují, aby mohlo dojít ke stanovení, která jednání jsou méně závažná, ještě než ty nejméně závažná jednání, která ovšem byla odsouzena.

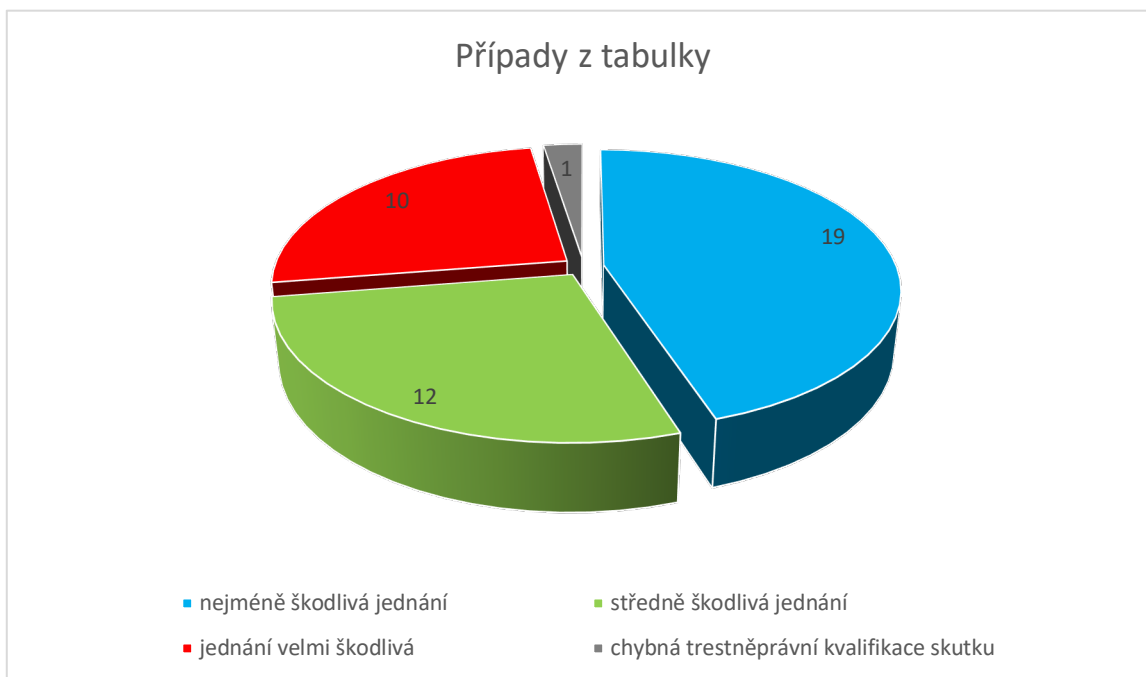
4.1. Zhodnocení soudních rozhodnutí

Jednání pachatelů byla hodnocena podle několika kritérií, která jsou nastíněna níže. Nejvíce jsem se při hodnocení jednání pachatelů soustředila na kritérium, jak významně ohrozili nebo porušili ustanovením chráněný objekt, a další kritéria byla již pouze pomocná. Například pouhé nahlédnutí do systému v daném případě sice bez právního důvodu, ke kterému měl ovšem pachatel oprávněný přístup, jsem hodnotila jako méně škodlivé jednání, protože nedošlo k porušení dat ani systému. Ale jednání, kdy pachatel změnil heslo k profilu poškozeného, jsem hodnotila jako jednání velmi škodlivé, protože daným jednáním zcela znemožnil přístup k datům a systému oprávněnému vlastníkov, a tedy poškozený neměl, jak data ovládat a nakládat s nimi, což jsem vyhodnotila jako zásah zcela nejzávažnější z hlediska integrity dat a ochrany systému. Oprávněný vlastník byl zcela vyloučen z dispozice s daty.

Při hodnocení společenské škodlivosti byla zvolena kritéria:

- intenzita zasažení do dat nebo chráněného počítačového systému (intenzita zasažení objektu chráněného zkoumaným trestným činem)
- způsobená majetková škoda

- pachatelův záměr (snížení vážnosti mezi občany, poškození vlastníka dat, zneužití dat a jejich použití před orgány státní správy, soudy, pozměnit data ve státních systémech...)

Celkem jsem hodnotila 42 rozhodnutí, z nichž jedno jsem vyhodnotila jako chybně právně kvalifikované jako trestný čin Neoprávněného přístupu a 10 jako velmi škodlivé, 12 středně škodlivé a 19 méně škodlivé.

Na základě zhodnocení výzkumu lze jednoznačně dovodit, že mezi nejméně závažná jednání můžeme zařadit situace, kdy příslušníci Policie ČR nahlíží do policejního systému, aby z něho pro vlastní soukromé účely vyčetli informace, na které ovšem v daném případě nemají právní nárok. Ze 42 rozhodnutí, které jsou v příloze uvedeny, je 16 případů, ve kterých došlo ke spáchání trestného činu Neoprávněného přístupu příslušníkem Policie ČR. Mezi nejméně závažné případy porušení zájmů chráněných § 230 Trestního zákoníku tato jednání řadím z toho důvodu, že pachatelé mají přístup do databáze, znají přihlašovací údaje a v rámci nahlížení do systému, sice tak činí neoprávněně, ale pouze v daných jednotlivých případech a nedochází ke změně dat uvnitř systému. Integrita dat je zachována, což je primární objekt zkoumaného trestného činu, který je v daných případech porušen jen zcela minimálně. Na druhou stranu jako nejtěžší jednání, která naplňují skutkovou podstatu Neoprávněného přístupu, jsem hodnotila jednání, která směřovala k vyloučení oprávněného uživatele z nakládání s daty (změna přihlašovacích

údajů), jednání, která směřovala ke způsobení nikoliv malé škody, nebo jednání, která směřovala k porušení integrity dat takovým způsobem, že je jich jejich oprávněný uživatel nemohl řádně dál využívat (mazání emailů, změna informací v systémech, ...). Jako středně škodlivá jsem hodnotila taková jednání, kdy pachatel zasáhl do integrity dat, ale současně zásah nebyl takové intenzity, aby se případy daly srovnat s nejtěžšími případy. Například jako středně škodlivá jednání jsem hodnotila případ, kdy příslušník Policie ČR nahlédl neoprávněně do policejního systému za úplatu a získal tedy jednáním i majetkový prospěch. Takové jednání jsem hodnotila jako středně škodlivé, protože příslušník Policie ČR se zachoval jako v jiných případech, které jsem hodnotila jako méně škodlivé, ale současně ještě jednáním získal i majetkový prospěch a tím došlo ke kumulaci porušených zájmů chráněných Trestním zákoníkem. Porušení více chráněných zájmů je jistě závažnější než porušení jednoho, což také potvrzují souběhy trestných činů řešené především v teorii Trestního práva. Jako středně škodlivé jednání jsem hodnotila i jednání, kdy pachatel získal neoprávněný přístup k cizí emailové schránce.

5. Kde je hranice aplikace trestného činu dle § 230 Trestního zákoníku?

Celá práce směřuje k určení hranice pro aplikaci zásady subsidiarity trestní represe při spáchání jednání, které formálně sice naplňuje skutkovou podstatu trestného činu Neoprávněného přístupu, ale současně jeho společenská škodlivost je natolik nízká, že by nemělo dojít k aktivaci trestní odpovědnosti za dané jednání.

Hranici jsem hledala pomocí:

- a) obecného vymezení zásady subsidiarity trestní represe pro všechny trestné činy vyplývající z judikatury a stanoviska Nejvyššího soudu k § 12 odst. 2 Trestního zákoníku;
- b) analýzy rozhodnutí Nejvyššího soudu za poslední tři roky, ve kterých byl pachatel za trestný čin Neoprávněného přístupu odsouzen;
- c) názorů prezentovaných v odborných článcích a literatuře na toto téma.

Hranice pro aplikaci zásady subsidiarity trestní represe při formálním naplnění skutkové podstaty trestného činu Neoprávněného přístupu je:

Pachatel by neměl být trestně odpovědný v případech, kdy jednáním sice neoprávněně vnikl do počítačového systému, ale jeho přítomnost v něm neznamovala narušení integrity dat, svým jednáním nijak systém nepoškodil, ani nezpůsobil újmu oprávněnému majiteli ve smyslu ochrany soukromí, majetkových a osobnostních práv a současně při vniknutí nemusel překonat žádné bezpečnostní opatření, které mělo za úkol vniknutí zabránit, a přitom svým jednáním neporušil žádnou zákonnou ani smluvní povinnost.

Příkladem daného jednání může být výše mnohokrát zmiňované rozhodnutí Nejvyššího soudu, který řešil případ zaměstnance, který skrze svůj služební telefon nahlédl do soukromého emailu bývalého zaměstnance, který se z emailu na svém služebním telefonu pouze zapomněl odhlásit.

Hranici, kterou jsem výše popsala, jsem se snažila vymežit tak, aby reflektovala několik faktorů, a těmi jsou:

- kriminalitu v rámci rodiny;
- bagatelní trestnou činnost;
- cíl zásahu do počítačového systému a dat;
- nárůst významu mobilních zařízení (digitálních technologií obecně).

Výše vyjmenované faktory jsem při stanovování hranice brala v potaz, protože se jednalo o nejvýraznější důvody, o které pachatelé opírali svoji obhajobu v rozhodnutích v příloze.

Prostředí rodinných vztahů bude vždy zaujímat v právu speciální místo, kdy bude potřeba při rozhodování soudů (civilních i trestních) zohledňovat složité a velmi osobní vztahy mezi rodinnými příslušníky, které bývají často vyostřené v jeden moment, a ve druhém momentu je vše opět v pořádku.

Dané zmiňuje i v odůvodnění Nálezu Ústavní soud pod sp. zn. 3113/13 ze dne 29. 4. 2014 (Sbírka nálezů a usnesení ÚS, 73/2014):

*„Dle přesvědčení Ústavního soudu v případech takovýchto **rodinných konfliktů musejí být soudy při užití nástrojů trestního práva zvláště citlivé**, kdy vzájemné podávání trestních oznámení a následný trestní postih jednotlivých rodinných příslušníků bezpochyby zpravidla nebude pro zlepšení vztahů v rodině optimální, a naopak bezvýjimečné prosazení trestní normy může způsobit takřikajíc více škody než užitku.“*

Zastávám názor, že tím spíše u méně závažných forem případů trestného činu Neoprávněného přístupu by měly soudy zohledňovat faktor rodinných vztahů, tedy situace, kdy dojde sice k formálnímu naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu Neoprávněného přístupu, ale trestní stíhání by jedině narušilo soužití v rámci rodiny, a napravení vztahů pachatele se společností by rozhodně dosaženo nebylo.

Toto hledisko je reflektováno v části věty uvedené výše v rámci vymezení hranice aplikace zásady subsidiarity trestní represe: „...ani nezpůsobil újmu oprávněnému majiteli ve smyslu ochrany soukromí, majetkových a osobnostních práv...“.

Dále judikaturou vymezená pravidla pro aplikaci zásady subsidiarity trestní represe mimo jiné uvádějí pravidlo, že trestní odpovědnost nelze uplatňovat v těch případech, kdy se pachatel dopustil jednání, které není ani tak společensky škodlivé jako nejběžněji se vyskytující méně závažná jednání. Dle výzkumu, který je prezentovaný ve čtvrté kapitole této práce lze dojít k tomu, že nejméně závažná běžně se vyskytující jednání jsou situace, kdy příslušníci Policie ČR nahlízejí do policejního lustračního systému bez právního důvodu. Proto, když by pachatel naplnil svým jednáním skutkovou podstatu zkoumaného trestného činu, a přitom by jeho jednání nebylo ani tak závažné jako běžně se vyskytující nejméně závažné jednání, které bylo odsouzeno, tak by nemělo dojít k aplikaci trestní odpovědnosti z důvodu subsidiarity trestní represe.

Daná zásada by měla zmírňovat dopady příliš široce vymezené skutkové podstaty, kdy toto hledisko je reflektováno ve zvýrazněných částech:

„Pachatel by neměl být trestně odpovědný v případech, kdy jednáním sice neoprávněně vnikl do počítačového systému, ale jeho přítomnost v něm neznamenal narušení integrity dat, svým jednáním nijak systém nepoškodil, ani nezpůsobil újmu oprávněnému majiteli ve smyslu ochrany soukromí, majetkových a osobnostních práv a současně při vniknutí nemusel překonat žádné bezpečnostní opatření, které mělo za úkol vniknutí zabránit, a přitom svým jednáním neporušil žádnou zákonnou ani smluvní povinnost.“

Zvýrazněné pasáže reagují na jednání, která jsem vymezila jako nejméně závažné odsouzené případy v tabulce v příloze. Například pasáž „...a přitom svým jednáním neporušil žádnou zákonnou ani smluvní povinnost.“ reaguje na trestnou činnost příslušníků Policie ČR, kdy tito mimo jiné porušují svoje zákonné povinnosti vyplývající z jejich postavení jakožto příslušníka Policie ČR.

V souvislosti s tímto zmíním nález Ústavního soudu vedený pod sp. zn. III. ÚS 934/13-2 (21/2014 USn.) ze dne 20. 2. 2014, který ve své právní větě mimo jiné zmiňuje, že by nebylo správné hodnotit jakékoliv chování lidí, které se vymyká a většina ho vnímá jako nekonformní, podezřelé nebo zvláštní, automaticky jako trestný čin. Chování, které vzbuzuje sice nelibost, ale není pro společnost vyloženě škodlivé, nelze hodnotit jako trestné pouze s ohledem na standardy většinové společnosti.

Tento závěr tím spíše potvrzuje názor prezentovaný v práci, že jenom proto, že nám připadá zvláštní, že se partner podívá partnerce do mobilního telefonu tak to hned neznamená, že by se mělo jednat o trestný čin. Jednání jako takové totiž pro společnost nebezpečné není.

Za důležité kritérium také považuji i cíl, se kterým pachatel neoprávněně do systému nahlíží. Orgány činné v trestním řízení by měli jinak hodnotit případy, kdy pachatel neoprávněně vstupuje do systému již s úmyslem ho poškodit, změnit, jinak narušit, a případy, kdy pachatel vstupuje neoprávněně do systému, ale již jeho neoprávněný vstup sám o sobě znamená narušení systému bez dalšího závadného doprovodného chování navíc. Pachatel nemá žádný „vedlejší“ úmysl, a jeho vstup jiný zájem chráněný trestním zákoníkem neporušuje.

Posledním faktorem je výrazný nárůst významu digitálních technologií. Ostatní výše zmíněné faktory hovoří spíše pro větší dekriminizaci jednání, které směřuje k naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu Neoprávněného přístupu, ale nyní řešený faktor naopak hovoří ve prospěch přísné skutkové podstaty, která dopadá i na méně závažná jednání. I při

stanovování hranice zásady subsidiarity trestní represe jsem tento faktor brala v potaz, aby nedošlo k přílišnému zmírnění dopadů skutkové podstaty, protože nelze pominout, že moderní technologie hrají mnohonásobně větší roli v životě dnešního člověka. Potřebu ochrany moderních technologií dokazují například i statistiky vytvořené Českým statistickým úřadem za rok 2022, které ukazují, že v ČR má vlastní počítač 81 % domácností a přístup k internetu má 85 % domácností³⁶, kdežto v roce 2015 mělo 73,1 % domácností počítač, v roce 2010 59,3 % a v roce 2005 30 %³⁷. Ze statistik Českého statistického úřadu je patrný nárůst užívání moderních technologií a zavedením trestného činu Neoprávněného přístupu právní řád na trend moderních technologií reaguje, proto jsem současně nechtěla zásadou zmírnit skutkovou podstatu na tolik, aby se nejednalo o posun vzad, co se týče ochrany integrity dat a systému, které jsou v dnešní době jediné na vzestupu.

Na závěr bych ovšem ráda poukázala i na jiná řešení, která mohou danou nespravedlnost v praxi pomoci zmírňovat. Jednou z možností je zanesení daného trestného činu do výčtu v § 163 Trestního řádu, aby nebylo možné stíhat podezřelé bez souhlasu poškozeného, čímž by potenciálně mohlo dojít k omezení odsuzování pachatelů za daný trestný čin spáchaný v rámci rodinných vztahů.

Pro úplnost bych ráda dodala, že v daném případě nebude vhodným řešením použití jedné z okolností vylučujících protiprávnost a to konkrétně § 30 Trestního zákoníku svolení poškozeného, kdy souhlas musí být dán předem, anebo současně s útokem, což většinou nebude splněno v případech, na které § 230 Trestního zákoníku dopadá.

Další možností, která pomůže oddělit bagatelní trestnou činnost, by byla novelizace skutkové podstaty daného trestného činu tak, aby došlo k částečné dekriminalizaci jednání, které by potenciálně skutkovou podstatu trestného činu formálně naplňovalo.

³⁶ Statistika ohledně informačních technologií pro domácnosti a jednotlivce, Dostupné na:

https://www.czso.cz/csu/czso/domacnosti_a_jednotlivci

Konkrétní statistika za rok 2022, Dostupná na:

<https://www.czso.cz/documents/10180/164606768/0620042201.pdf/5699654d-a722-44c9-a5e8-80443c89be18?version=1.1>

³⁷ Statistika ohledně informačních technologií pro domácnosti a jednotlivce, Dostupné na:

https://www.czso.cz/csu/czso/domacnosti_a_jednotlivci

Konkrétní srovnávací statistiky za minulé roky, Dostupné na:

https://www.czso.cz/documents/10180/171348127/32018122_0803.pdf/9d710917-4c30-44c3-ac1f-fedbd084b8e9?version=1.1

Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-9122022#08>

Možnosti znění novelizovaného ustanovení:

- a) „Kdo **citelně** zasáhne do počítačového systému nebo nosiče informací tím, že ...“
- b) „Kdo **výrazně** zasáhne do počítačového systému nebo nosiče informací tím, že ...“
- c) „Kdo **ve větší míře** zasáhne do počítačového systému nebo nosiče informací tím, že ...“

6. Závěr

V celé práci jsem se věnovala vymezení hranice zásady subsidiarity trestní represe při aplikaci trestného činu Neoprávněného přístupu, aby v praxi mohlo dojít ke zmírnění dopadů zákonodárcem nešťastně široce vymezené skutkové podstaty, kdy formálně skutkovou podstatu naplní i bagatelní jednání.

Vyřešení problému příliš široké skutkové podstaty má v zásadě tři možnosti řešení: 1. stanovení pevných pravidel pro aplikaci zásady subsidiarity trestní represe, 2. novelizace ustanovení, 3. zanesení trestného činu Neoprávněného přístupu do § 163 Trestního řádu.

Hranici zásady subsidiarity trestní represe při zvažování trestní odpovědnosti za trestný čin Neoprávněného přístupu jsem vymežila následovně:

Pachatel by neměl být trestně odpovědný v případech, kdy jednáním sice neoprávněně vnikl do počítačového systému, ale jeho přítomnost v něm neznamena narušení integrity dat, svým jednáním nijak systém nepoškodil, ani nezpůsobil újmu oprávněnému majiteli ve smyslu ochrany soukromí, majetkových a osobnostních práv a současně při vniknutí nemusel překonat žádné bezpečnostní opatření, které mělo za úkol vniknutí zabránit, a přitom svým jednáním neporušil žádnou zákonnou ani smluvní povinnost.

Závěrem bych ráda dodala, že, i přesto, že jsem se v celé práci vyjadřovala velmi kriticky, celkově jsem s praxí orgánů činných v trestním řízení spokojená, protože každý jednotlivý stíhaný zásah byl dobře odůvodněn a skutečně došlo k naplnění skutkové podstaty ze strany pachatelů, protože problém netkví ve špatné práci orgánů činných v trestním řízení, ale ve špatné práci zákonodárce, který skutkovou podstatu vymezil příliš široce.

7. Zdroje

Trestní zákoník – Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník

Trestní zákoník z roku 1961 – Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon

Trestní řád – Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním

Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník

Komentáře k § 231 Trestního zákoníku: Trestní zákoník, 1. vydání (2. aktualizace, 2022): K. Kandová, D. Čep

Komentář k § 230 Trestního zákoníku, Trestní zákoník, 1. vydání (2. aktualizace, 2022): K. Kandová, D. Čep

Komentář k § 12 odst. 2 Trestnímu zákoníku, Trestní zákoník, 1. vydání (2. aktualizace, 2022): J. Provazník

Komentář k § 12 odst. 2 Trestního zákoníku, Trestní zákoník, 2. vydání, 2012, s. 108–126: P. Šámal

ŠÁMAL, Pavel. Subsidiarita trestní represe ve vztahu k jednotlivým skutkovým podstatám trestných činů v trestním zákoníku. Trestněprávní revue [online]. 2010(5)

Stanovisko Nejvyššího soudu č. Tpjn 301/2012 ze dne 30. 1. 2013

Internetové zdroje

Český statistický úřad – <https://www.czso.cz/>

Statistiky ohledně informačních technologií pro domácnosti a jednotlivce

Dostupné na: https://www.czso.cz/csu/czso/domacnosti_a_jednotlivci

Jednotlivé statistiky:

Dostupné na:

<https://www.czso.cz/documents/10180/164606768/0620042201.pdf/5699654d-a722-44c9-a5e8-80443c89be18?version=1.1>

Dostupné na:

https://www.czso.cz/documents/10180/171348127/32018122_0803.pdf/9d710917-4c30-44c3-ac1f-fedbd084b8e9?version=1.1

Dostupné na:

<https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-9122022#08>

Soudní rozhodnutí v textu práce

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 1479/2012 ze dne 12. 12. 2012
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 731/2015-20 ze dne 30. 9. 2015
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 781/2017 ze dne 23. 8. 2017
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 148/2021 ze dne 21. 4. 2021
Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 4 Tdo 1675/2016 ze dne 31. 1. 2017
Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 8 Tdo 1513/2017 ze dne 31. 1. 2018
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 357/2018 ze dne 18. 4. 2018
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 266/2022 ze dne 21. 4. 2022
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 731/2015-20 ze dne 30. 9. 2015
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 1067/2017 ze dne 29. 11. 2017
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 17/2011 ze dne 19. 1. 2011
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1362/2016 ze dne 30. 11. 2016
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 943/2014 ze dne 20. 8. 2014
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 1508/2010 ze dne 24. 2. 2011
Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 934/13-2 ze dne 20. 2. 2014
Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3113/13 ze dne 29. 4. 2014
Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3080/16 ze dne 23. 5. 2017
Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3113/13 ze dne 29. 4. 2014
Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2523/10-3 ze dne 10. 2. 2011
Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3080/16 ze dne 23. 5. 2017
Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 474/19 ze dne 5. 11. 2019
Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 698/19 ze dne 24. 9. 2019
Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 474/19 ze dne 5. 11. 2019
Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 69/06 ze dne 12. 10. 2006
Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 227/05 ze dne 31. 7. 2006

Soudní rozhodnutí v příloze

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 149/2022 ze dne 16. 3. 2022
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 376/2022 ze dne 30. 8. 2022
Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 468/2021 ze dne 30. 8. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 273/2021 ze dne 22. 4. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 764/2020 ze dne 9. 12. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1350/2020 ze dne 13. 10. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 148/2021 ze dne 21. 4. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 737/2020- V. ze dne 17. 3. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 768/2022 ze dne 30. 8. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 282/2020 ze dne 24. 3. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 939/2022 ze dne 26. 10. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 535/2022 ze dne 27. 7. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 483/2021 ze dne 9. 6. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 482/2021 ze dne 9. 6. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 484/2020 ze dne 13. 5. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 183/2022 ze dne 16. 3. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 1132/2019 ze dne 26. 2. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 796/2021 ze dne 22. 9. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 1402/2020 ze dne 20. 1. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 742/2020 ze dne 9. 12. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 343/2020 ze dne 1. 4. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 109/2022 ze dne 17. 2. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 540/2020 ze dne 3. 6. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Td 46/2021 ze dne 28. 7. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 98/2022 ze dne 23. 3. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 1314/2020 ze dne 17. 2. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 738/2022 ze dne 13. 10. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 4/2021 ze dne 16. 12. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 262/2020 ze dne 29. 4. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tvo 11/2020 ze dne 26. 8. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 1378/2020 ze dne 20. 1. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 1023/2021 ze dne 10. 11. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 584/2020 ze dne 10. 6. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 580/2022 ze dne 16. 8. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 617/2021 ze dne 16. 6. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 1134/2020 ze dne 4. 11. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 793/2022 ze dne 30. 11. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 1250/2020 ze dne 9. 12. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 266/2022 ze dne 21. 4. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 992/2022 ze dne 22. 11. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1056/2022 ze dne 7. 12. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 1115/2022 ze dne 5. 1. 2023